

PROLÓG

Sme divadelníci alebo Work in progress.
(Poznámka autora) **8**

Odporúčaná literatúra **8**

Niečo má zmysel **9**

Na hrane **11**

Prvé prekvapenie: antika **21**

Divadelné noviny, vydanie prvé **36**

I. ČASŤ

Sviatok bláznov **45**

Čo všetko hráme a predstierame? **46**

Hra na pravdu **47**

Druhé prekvapenie – stredovek **49**

Divadelné noviny, vydanie druhé **54**

Na prieskume **62**

Záhada prvej Profesorovej úlohy **66**

Prípravy **71**

Sviatok bláznov – ako v stredoveku **75**

Záhada pageants **91**

Podmienka **92**

Deti a rodičia **101**

II. ČASŤ

Renesanciou, barokom a klasicizmom –

dobrodružná cesta žiaka Agapeta a jeho učiteľa Lániho **107**

Problém Linda **108**

V starom kameňolome **116**

Divadelné noviny, vydanie tretie **122**

Výklad **127**

Divadelná Európa a Horné Uhorsko (cca 14. storočie – 1830) **128**

Pokus o Lindu **139**

Agapetus z cesty zvedený a Láni na cestu privedený **144**

Premiéra a derniéra **147**

Tichá voda v akcii **152**

Óda na Agapeta (alebo Mirka fičí) **154**

III. ČASŤ

Romance pre búrlivé časy **165**

Daniel a Linda **166**

Linda a Daniel **169**

Fanúšikovia a fanyanky **174**

Kopačky značky Puma **180**

Závišť 184

Zápas o Kocúrkovu 196

Rande 216

Krehké leto 220

Mama 224

Divadelné noviny, vydanie štvrté 230

Alanov výkon : Slovenská dráma a divadlo,

1. časť (1850 – cca 1850) 232

Konkurz 246

Mama II. 249

Divadelné noviny, vydanie piate 252

Slovenská dráma a divadlo, 2. časť (1850 – 1920) 254

Záborský v plnej sile 275

Deti a rodičia II. 287

Podmienka II. 290

IV. ČASŤ

Nový začiatok 299

Taktika 300

Slovenské divadlo v rokoch 1920 – 1948 307

Divadelné noviny, vydanie šieste 308

Prípad Hrdličková 320

Diskusia 321

Andrej 339

Skúška 352

Slovenské divadlo počas socializmu 1948 – 1989 361

Divadelné noviny, vydanie siedme 362

Diskusia 370

Makačka 391

Opravovanie známok 395

Impresie – Lübeck 397

Vanda 401

Hľadanie 407

Deti a rodičia III. 410

Guerilla Theatre 414

Scénický komiks 418

Vo svojom priestore 420

Uhýbanie 429

Vysvetľovanie 431

Nový vzťah? 434

Deň slovenského divadla alebo

Slovenské divadlo po roku 1989 439

Divadelné noviny, vydanie ôsme 442

Diskusia 458

Nový vzťah 469

Správna odpoveď 475

EPILÓG 479

Zoznam ilustrácií 482

Niečo má zmysel

V posledných týždňoch sa Daniel bavil písaním. Mal radosť z nečakaných slovných spojení, prekvapivých obrazov, pohrával sa s rytmom a melódiou jazyka, vychutnával si hudbu hlasného čítania. Najčastejšie to boli krátke básničky, niekedy aj postrehy a úvahy, o spolužiakoch, rodičoch, o ľuďoch, ktorých stretol. Zvláštne situácie, náhody, súvislosti. No ešte stále bol svet naokolo i on sám pre seba veľkým tajomstvom. Budúcnosť neistá, zastretá melanchóliou, pocity rozmazané ako farby a tvary za oblokom, po ktorom práve steká dážď. Písanie mu však do života vnáša radosť a akýsi náznak zmyslu, rozjasňuje prítomnosť.

Daniel začal viac čítať vďaka Profesorovi. A inšpirovaný Rimbaudom, Baudelairom či Válkom sa dostal k vlastným pokusom. Napokon, viacerí z ich triedy boli prvý raz v národnej galérii a v uvoľnení po úvodnej vlne pandémie stihli aj predstavenia v ASTORKE a v GUnaGU. Hoci s rúškami a každým druhým sedadlom neobladeným. A teraz Profesor znovu niečo chystá, určite ich niekam zoberie.

V clivote dažďa sa Danielovi vynárali tváre spolužiačok, v abecednom poradí, v akom ich vyvolávali k tabuli, pousmial sa nad tým. Na okamih sa pristavil pri Laure. V poslednom čase na ňu párkrát myslel... Je to tým, že má podobné záujmy? Pôsobí nenápadne, ale vie si presadiť svoje, a celkom rázne. Rodičia by sa potešili, keby im oznámil, že má rande. Párkrát už bol takmer vo vzťahu, ale nepreznadil im nič – a radšej ani nepreznadí.

Rýchlo sa obliekol do športového a vybehol z domu. Treba sa rozhýbať, nepodľahnúť premenlivým náladám z nízkeho tlaku. Prestalo pršať a dážď bol aj tak slabý, kamenisté chodníky v lese sa určite nestihli rozmočiť.

„Urobme miesto veľkému božstvu,
chce davom prejsť vzpriamené,
urobme miesto, nech kráča s nami
s hlavou hrdo nahor, vznešené.“

Študenti rýchlo posunuli lavice dozadu, Profesor s napätím sledoval, ako sa vyvinie situácia. Niektorí spolužiaci tleskali do rytmu, napokon sa pridala celá trieda. Nosiči spustili falos na úroveň svojich pásov, Laura k nemu obradne pristúpila a odňala prednú polovicu. Postavila ju pred tabuľu, žalud' čnel takmer až po strop. Zo spodnej časti vybrali nezvyčajne veľký, dlhý chlieb. Spoza dverí doniesli jedlo a pitie a položili ho na katedru pred Profesora. Jeden tanier s jedlom dali na zem k falosu a pustili sa do tanca okolo „modly“. Chlapci búchali do tamburín a poskakovali v divokom tanci. Laura sa len pohupovala v páse – hrala na píšťale, a to jej bránilo v prudších pohyboch.

DIONÝZOS Ó, pán náš udatný, daj nám dostatok úrody,
NOSIČ 1 oplodni hojne našu zem, polia, lesy i naše ženy,
NOSIČ 2 nech deti rastú rýchlejšie než vinič nad mestom.
NOSIČ 3 Z vinohradov schádzame do pivníc
a uctieваме tvoju zázračnú silu.
ZBOR Pijeme, spievame, tančíme na tvoju slávu,
Dionýzos, boh náš mocný, čo stojíš nad nami.

Dvaja odložia tamburíny a tancujú ako v extáze, Laura sa k nim pripojí, dvaja ďalej búšia do tamburín, zrýchľujú tempo, tanečníci sú v tranze, niektorých v triede to strhne a tancujú s nimi, napokon väčšina triedy tancuje, ostatní tleskajú do rytmu a bavia sa.

Refrén zopakujú už takmer všetci v triede, vrátane Profesora:

„Pijeme, spievame, tančíme na tvoju slávu,
Dionýzos, boh náš mocný, čo stojíš nad nami.“

Vtom sa otvoria dvere a dovnútra nazrie Profesor Havran, okolo neho zo pár vyškerených starších študentov. V úžase mu zavibrujú oči a rýchlo dvere zavrie. Turana obchádzajú mdloby, ale jeho herci sa nedajú vyrušiť. Náhle hudba stíchne, tanečnic ustane. Herci si držia pred tvármi jednoduché štvorce z kartónu, na ktorých sú nakreslené obhrublé črty komických masiek.

KOMBINÁCIA

NYMFY

A TÁLIE,

MUZY

DIVADLA

Čo všetko hráme a predstierame?

Alan rozmýšľal, v čom všetkom nachádzame divadlo. Profesorove príklady ho zaujali, môže k nim pridať roly, ktoré hráme. Rolu učiteľa a rolu žiaka. Rolu triedneho šaša, čo zvyčajne predvádza Andrej. Minulý rok sa kamarátili viac, vie, že Andrej nie je len šašo, ale zjavne ho baví ním byť. Teda hrá.

Čo ak aj on sám, Alan, niečo predstiera? Páčila sa mu scénka, alebo? Pred sebou nič nehraj, seba neoklameš. Musel uznať, že to vymysleli dobre. Daniel má talent. A Laura tiež, veď falos aj kostýmy boli jej nápad. Veľmi praktické, z dostupných, lacných materiálov. Bolo to vtipné, aj sa niečo dozvedeli. Body pre Daniela. Musí sa zmieriť s tým, že Daniel vie vymyslieť a zorganizovať celkom náročné veci. Vie si nájsť ľudí.

Rola rodiča a rola dieťaťa. Súrodencia. Alan v poslednom čase často rozmýšľal, čím by chcel byť. Po tom, čo zažil spontánny úspech spolužiakov, sa až zľakol, že život má určený. Nalinajkovaný. Preberie otcovu firmu, to znamená vyštuduje techniku, asi stavarinu, žiadne umelecké odchýlky. Už túto jeseň sa musia rozhodnúť, zapísať sa na maturitné semináre. Nie je to vopred prijatá rola? Čo ak ho to nebude baviť?

Laura je vlastne pekná. Taká nenápadne pekná. Páči sa aj Danielovi? Alebo ten tiež uprednostňuje nápadne pekné dievčatá ako väčšina chalanov? Minulý rok baliť Karin, ktorá sa k nemu ale že vôbec nehodí. Precenil sa. Chvíľu s ním flirtovala, no rýchlo pochopila, že je pre ňu primladý. Karin už predtým mala staršieho frajera. Veď aj Alan sám sa trochu pokúšal (keď už Daniel dostal šancu). Nejaký čas si vymieňali pohľady, dostala ho, mrcha. Trochu sa bozkávali v kine, nechala ho zaplatiť, našťastie okrem lístka len kávu a medový krémeš, a potom zaradila spiatočku. Alan je síce podľa nej iný, dospelejší, ale aj tak. No classmates. Žiadni spolužiaci. A začali ju vídať s týpkom, výškárom, starším o päť rokov.

Karin je nápadne pekná, obálkový typ do súťaže miss, ideálne miery. Ale čo je vlastne ideálna krása? Keď teraz Karin porovná s Laurou, tá ho priťahuje viac. Oveľa viac. Cíti v nej osobnosť, obdivuje ju. Kedy sa Daniel preberie a uvedomí si, že sa s Laurou k sebe hodia? Možno by mal vyštartovať on, Alan, kým je čas. Ak ju Daniel ani po tejto scénke nezačne baliť, tak to už bude chrapúnstvo. Čo je to za divný princíp v živote, že ich priťahujú nápadne pekné dievčatá, keď tie nenápadne pekné sú oveľa krajšie?